

کشت بافت پسته های اهلی و وحشی ایران

بهروز شاهسون بهبودی و زهرا باقری

گروه زیست شناسی دانشکده علوم دانشگاه تهران، تهران

جنگلهای پسته وحشی در اکثر مناطق ایران پراکنده‌اند و کشور ما از نظر تولید و صادرات پسته های اهلی مقام اول را در جهان داراست. به طوریکه تخمین می‌زنند بیش از ۵۵ میلیون درخت پسته در کشور وجود دارد. درخت پسته به دلیل دوپایه بودن در طی سالیان دراز تنوع ژنتیکی فراوانی حاصل کرده است. تکثیر پسته از طریق قلمه زدن تاکنون به سهولت امکان پذیر نبوده است و روش ازدیاد کنونی آن در کشور از طریق پیوند است. بنابراین کشت بافتهای پسته جهت ایجاد کال، جوانه و در نهایت ایجاد گیاهچه‌های دلخواه به عنوان یک روش نوین و پیشرفته پیشنهاد شده است.

این تحقیق بر روی گونه *Pistacia khinjuk*، زیرگونه *Mutica* از گونه *P. atlantica*، پسته سرخس و ارقام محلی اکبری، کله قوچی و فندق‌ای از گونه *P. vera* صورت گرفته است. محیط کشت مورد استفاده MS بود و از غلظتهای مختلف اکسینهای IBA, NAA, و 2,4-D و نیز سیتوکینینهای BAP و KIN استفاده شد. قطعات جدا کشت به صورت مستقیم هم از مریستمها و جوانه های جانبی درختان و هم از لپه، ساقه و جوانه انتهائی دانه رسته‌های کاشته شده در گلدان انتخاب شدند. کالها و جوانه های بدست آمده از قطعات جدا کشت فوق به طور مقایسه‌ای مورد مطالعه قرار گرفتند. بهترین نتیجه کالزایی با استفاده از دو هورمون NAA و BAP و بهترین جوانه زائی در نتیجه استفاده از دو هورمون BAP و IBA بدست آمد. در بین پسته های اهلی و وحشی مورد مطالعه، تاکنون سرخس از گونه *P. vera* بهترین رشد را در کشت بافت ساقه و جوانه انتهایی داشته است.